

Dr. P. J. H. CUYPERS.

Den 16^{en} Mei is hij negentig jaar geweest. Een leeftijd, die iemand tot een buitengewoon mensch maakt. Zeer sterk is de man van tachtig. Maar wie de negentig haalt, trekt zelfs onder de zeer sterken de aandacht. Maar Dr. Cuypers is nog meer een buitengewoon man, wijl hij tot de grootste bouwmeesters van zijn tijd behoort.

Hij is een kunstenaar: een schepper van machtige bouwwerken, en de artisten geven dezen bouwheer gaarne de eereplaats.

Roermond heeft op grootsche wijze z'n voornamen bevoorrecht.

Ook is hem een hulde gebracht in het Rijks-Museum door de eersten van Amsterdam.

Het Rijks-Museum met het Centraal-Station in de hoofdstad zijn z'n jongste groote werken geweest.

Tal van kerken in Gotischen stijl zijn door hem „gedacht” en „geworden.” Eindhoven en Vechel, Breda en Leeuwarden, Den Haag en Amsterdam wijzen u de grootsche gebouwen aan, wier lijnen en vormen het eerst zijn gezien in kunstenaarsvisioenen van Cuypers.

Vele Middeleeuwsche kerken, waaronder de Dom van Mainz, zijn door hem gerestaureerd. De Gotiek bekoorde hem; hij verstond haar en was met haar taal vertrouwd.

De kunstwerken van Cuypers zijn eenheden. Het constructieve en het decoratieve element zijn er verbonden tot één gedachte. Juist die harmonie geeft het artistieke aan de schepping.

* * *

Vóór mij ligt de afbeelding van de huldiging in het Rijks-Museum, het onvervreemdbaar eigendom van u en van mij, waarin we bewonderen mogen, genieten mogen, zoo dikwijls we z'n hallen en zalen mogen betreden.

Het Rijks-Museum, Potgieters ideaal.

Zou Cuypers' bouwwerk het niet overtreffen?

Potgieters meesterstuk en Cuypers' schepping hooren bijeen; beide onovertreffelijk in bouw.

Maar in de Rembrandtzaal dan — daar zat de jubilaris, met de dankbare vertegenwoordigers van land en volk: geleerden en autoriteiten.

Daar — onder het schutterstuk van Bartholomeüs van der Helst: het vendel van kapitein Roelof Bickers en luitenant Michielsz Blaeuw — dat kleurstuk — dat ons oud-Holland doet zien in z'n welvaart en z'n kracht.

In zijn kunstkracht ook.

En daaronder — onder die kloeke kerels der 17^e eeuw, wier „karakter” ligt op het gelaat, daaronder hoort Cuypers, als nummer één.

En wat onze sympathie voor dezen beroemden Nederlander verhoogt, is, dat hij de grenzen van de macht der kunst kent.

En dat hij zijn kunsttalent als gave Gods erkent.

„Mijn dankbaarheid,” riep hij uit, „gaat in de eerste plaats uit naar den Gever van alle goeds.”

„Als ik iets op kunstgebied heb tot stand gebracht, dank ik dit in de eerste plaats den Grooten Bouwmeester, den Grooten Kunstenaar, die de talenten onder de menschen verdeelt, voor de werken Zijner handen.”

„Voor de levenskracht mij geschonken, die mij mijn arbeid niet tot een last, doch tot een lust maakte.”

Hij hoopte, dat zijn kunst tot eere Gods strekken mocht en tot meerdere ontwikkeling en bloei van de vaderlandsche kunst.

Uit zulke woorden spreekt een beginsel.

God verdeelt voor zijn besef de talenten.

Hij, de bouwmeester, is geen god in 't diepst van zijn gedachten, maar een nietig mensch, aan wien God, die

alle ding regeert, het scheppingsvermogen gaf op het terrein der bouwkunst.

Cuypers aanvaardt de hulde van z'n bewonderaars om haar als een dankoffer neer te leggen op de voetbank van Gods troon.

Bouwmeester — bij de gratie Gods.

En zich daarvan diep bewust.

Gods knecht en niets meer maar ook niets minder.

Die weet, dat hij spoedig rekenschap zal geven moeten omtrent de talenten, hem toebetrouwd.

Negentig jaren levenskracht en een lang leven als kunstgenie — hoe is deze man bevoorrecht.

Dat zijn beginselen de levensnormen waren aller artisten.

Dat dichters en schilders, bouwmeesters en toonkunstenaars hun talenten zagen als gaven Gods en vroegen naar de eere van des Heeren Naam.

Hoe wenschen we den krassen grijsaard, wiens meesterwerken de onvergankelijkheid schijnen te typeeren, een volle eeuw levens, een blijen levensavond, die, als onze avond in onze lichten zomernacht, onmerkbaar overglijdt in den nieuwen dag.

En dan — een ingaan in de stad met de paarlen poorten, in het Jeruzalem, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is, om er te genieten, wat zelfs in geen kunstenaarshart is opgekomen.

NASCHRIFT. — Het Centraalstation te Amsterdam is uit een oogpunt van architectuur zeer belangwekkend. De ruimte was beperkt; toch is het den bouwmeester gelukt, een groot voorgebouw te stichten, noodig voor een uitgebreide administratie. Cuypers heeft met veel smaak den voorgevel verzorgd, die uiteraard heel lang moest worden en toch geen eentonigen indruk geeft.

Ook heeft hij het slot Haerzuylen als opnieuw gebouwd; het is van binnen zoowel als van buiten een der prachtigste kasteelen van Nederland: een grootsch paleis vol verbijsterende schoonheid.

A. L. V. H.



MANIEREN.

Onze jongens staan niet in een goeden roep. Ze heeten onbeleefd, plagerig, onbeschoft, lomp, vernielzuchtig, baldadig, onnadenkend, en ik weet niet wat al meer. De vreemdelingen schijnen nog al eens wat van ze te lijden te hebben; gebrekkige menschen worden geplaagd en gesard; ruiten worden ingegooid, boomen en planten vernield, plantsoenen geschonden.

Het zondenregister van de jeugd is al bijzonder groot en ik twijfel er geen oogenblik aan, of het zou nog grooter zijn, wanneer ieder maar eens gelegenheid gegeven werd zijn gemoed te luchten over „die ondeugende jongens!”

Ik wil van dat heele zondenregister niets trachten af te doen. Het is waar, er gebeuren heel wat onbehoorlijke dingen. Heel wat slechts komt ten laste van de lieve jeugd. De klachten zijn niet ongegrond.

Alleen maar, als ik zeg: „Ja, mevrouw! daar hoort uw zootje nu ook bij!” dan krijg ik de poppen aan het dansen. Dan gaat het mij net als den dominee, die op huisbezoek een vrouw aantroef, die de allervreeselijkste beschuldigingen tegen zich zelf uitte. Ze klaagde zich zelf aan, dat ze tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd had en raakte niet uitgeput in het spreken over haar diepe onwaardigheid en verdorvenheid en doemwaardigheid. Toen de dominee eindelijk eens wilde weten, wat zij er wel van meende, begon hij de zaak aan te vatten en haar te beschuldigen. Hij ging de geboden stuk voor stuk na en vond gereede

instemming, zoolang hij bij de geboden van de eerste tafel bleef. Maar toen hij haar beschuldigde van stelen, overspel, kwaadspreken, toen begon de vrouw vuur te vatten en ze vroeg den goeden man tamelijk bits, waar hij haar voor aanzag.

Ik denk, dat het mij ook zoo zou gaan, wanneer ik de klagers en klaagsters over de baldadigheid der jeugd gelijk zou geven en hun kinderen bij de zaak zou betrekken. „Er deugt van uw jongen ook geen haar. Hij doet allerlei leelijks, vernielt de dingen, waar hij mee in aanraking komt, houdt gebrekkige menschen voor den gek, tyranniseert de zwakkeren, is baldadig, ongehoorzaam, lui, een straatjongen en weet ik wat meer.”

Dan zou ik de poppen aan 't dansen hebben gebracht en zou het bij vele onzer lezeressen en misschien ook wel bij vele lezers voorgoed hebben verkorven.

Maar... zijn dan uw kinderen zulke beste kinderen? Of is de schilderij, die ge van de lieve jeugd hebt opgehangen, misschien niet geheel volgens de werkelijkheid? Of ziet ge het kwaad van uw kinderen niet, en dat van anderen wel? Of ziet ge misschien het kwaad in u zelf niet? En dus ook het kwaad, dat uw kinderen met u meedoen, niet? Of vergoelijkt ge uw kwaad en het hunne? En zijt ge nog niet tot het besef gekomen, dat ge zelf eigenlijk de schuld zijt — *mee* de schuld zijt — van het kwaad, dat ge zoo ernstig afkeurt?

We klagen over de manieren van onze kinderen. Met recht. De manieren van onze kinderen zijn bitter slecht. Maar van wie hebben ze die? Hoe gaan wij ze voor? Niet als er visite is, maar als er geen visite is? Als we met ze alleen zijn. Hoe spreken wij tegen hen?

Beleefd?

„Beleefd!”

„Tegen onze kinderen beleefd!”

„Heb je ooit zoo iets dwaas gehoord? Beleefd tegen je kinderen? Zij moeten beleefd zijn tegen ons, maar niet wij tegen hen. Een mooie opvoeding! De verkeerde wereld ga je er van maken, man! Dat heet nog wel een opvoeder!”

Dank u, mevrouw! voor uw goede opinie. Mag ik eens vragen, van wie leert uw kind spreken? Hebt u daarover wel eens nagedacht? Toch zeker van zijn moeder, niet waar? „Natuurlijk!”

En hoe leert uw kind spreken? Is het niet door na te praten, wat u het voorzegt? Is een klein kind niet geheel en al een wezen, dat zijn omgeving nadoet? Dat Fransch spreekt, als zijn omgeving Fransch spreekt. En Engelsch, als zijn omgeving Engelsch spreekt en tegen hem Engelsch spreekt? En beleefd spreekt, als zijn omgeving beleefd spreekt en tegen hem beleefd spreekt?

U zult toch niet willen verwachten, dat uw kind Engelsch gaat spreken, wanneer zijn omgeving Hollandsch spreekt en tegen hem Hollandsch spreekt.

Welnu, evenmin kunt u verwachten, dat uw kind beleefd zal spreken, wanneer zijn omgeving het niet doet.

Wat wij onze kinderen voordoen, dat doen zij na. En als wij er een andere taal op nahouden, om tegen hen te spreken, dan behoeven we niet te verwachten, dat zij op een andere wijs tegen ons zullen spreken, dan wij tegen hen. En ook niet, dat ze dadelijk onze conventionele beleefdheidsvormen zullen machtig worden, die wij dadelijk voor den dag halen, wanneer mevrouw A. of meneer B. op bezoek komt.

Wat wij willen, dat onze kinderen worden zullen, dat moeten wij hun zijn. Stellen we prijs op zekere manieren, dan moeten wij die ook tegenover hen in acht nemen. Willen wij niet, dat ze elkaar bevelerig toespreken, dan moeten wij het jegens hen ook niet doen.

We kunnen met even veel succes aan onze kinderen beleefd iets vragen, als we het aan onze bezoekers doen. Alleen moeten wij ons zelf er aan wennen. We zijn het zoo niet gewoon. In onze huizen heerscht ten opzichte van onze bedienden en onze kinderen nog vaak een zeer korte commandotoon: „Jaap, breng dien stoel op zijn plaats.”

„Jan, haal jij een mes!” „Marie, wasch jij de kopjes!” Zeker, we zetten er wel eens een vriendelijk woord in. Maar we commandeeren toch. Als we een vreemde voor hadden, zouden we zeggen: „Wil je zoo goed zijn, dien stoel even weg te brengen?”

„Zoudt u eens even een mes willen halen?”

„Zoudt u niet even de kopjes voor mij willen wasschen?”

Waarom zullen we dien toon tegenover onze bedienden en tegenover onze kinderen niet aanslaan?

Ze zullen hem overnemen zeer tot voordeel voor hun manieren.

D.

MET DE NEDERLANDSCHE AMBULANCE NAAR HONGARIJE.

Onze vier Boedapester Beschermengelen.

IV. Mr. Clinge Fledderus en Mr. Nordlohne.

Dr. Sági en Frau von Balassa, dat zijn onze Hongaarsche beschermengelen, maar we hebben er ook twee Hollandsche.

Onzen Hollandschen Consul te Boedapest, den Heer Clinge Fledderus, zullen wij wel nooit naar waarde kunnen danken voor al wat hij voor ons doet, en is. Het is, als Nederlandsche Ambulance in den vreemde, reeds een groot voorrecht te mogen arbeiden op een plaats, waar een Nederlandsch consulaat gevestigd is. Maar er zijn consuls... en consuls! Mr. Fledderus is er één van 't allerbeste, bovenste plankje.

Als een wijs en goed Vader heeft hij van meet af al ons lief en leed gedeeld. Nooit waren onze verhalen hem te lang, onze vragen hem te veel, onze verzoeken hem te lastig. Kalm en rustig als hijzelf is zijn luisteren, wijs en weloverwogen zijn raadgevingen. Als hij gesproken heeft, twifelen wij niet meer. En de zorgen en moeilijkheden, die wij tot hem brachten, zijn al half verdwenen, als hij beloofd heeft „er wel voor te zullen zorgen.”

En als een hartelijke, zorgzame Moeder heeft Mevrouw Fledderus zich ons aller lot aangetrokken. En welk een vriendelijke gastvrijheid bewijst zij ons telkens weer. Iederen Zaterdagavond staat haar gastvrij huis, heerlijk in het oude Boeda gelegen op den Gellertheuvel, hoog boven den Donau en het lage Pest aan de overzij, — open voor wie komen wil. En zoo van harte gaarne gaan er heen, wie onder ons tijd hebben. Het is bij Mr. en Mevrouw Fledderus altijd „gezellig.” — o, zoet geheim der Hollandsche huisvrouw — men vindt er altijd eenige, soms vele leden der Hollandsche kolonie, iedereen voelt er zich thuis, ieder praat en licht en is vroolijk, niet zelden wordt er gezongen en muziek gemaakt. En de Hollandsche thee, uit Hollandschen trekpote in Hollandsche kopjes geschonken, smaakt, zoo ver van 't vaderland, dubbel lekker. En 't uitzicht door de ramen naar alle zijden — hoog en vrij staat het huis — is schitterend mooi. 't Is avond en donker, huizen en heuvelen rondom liggen gedoken in duisternis, maar allerwége branden lichtjes, honderden, duizenden lichtjes, dichtbij en verre weg. 't Is als één groote illuminatie. De nu in 't donker verdwenen straten kunt ge herkennen aan de lichten; lange, perspectivisch zich toespitsende dubbel-rijen van lichten. En zoo herkent ge ook de lange opgaande boulevards, de breede Donaukade, de hooge gebouwen, de huizen, de winkels, alles heeft zijn lijnen en lijntjes van licht. En op den donkeren Donau glijden booten met lichtjes, nu en dan onder de prachtige bruggen dóór, die ook verlicht zijn. Uren zoudt ge hier kunnen zitten, stil genietend van de wondere schoonheid van Boedapest bij avond. En als de sterren aan den hemel staan, en de maan, zooveel helderder dan aan onzen Westelijken hemel, met haar glinsterend zilver-